Suomen Metsästäjäliiton lausunto

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon edistämiseen vuosina 2027–2033 myönnettävästä valtionavustuksesta

Ympäristöministeriölle

Asia: Luonnos valtioneuvoston asetukseksi luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon edistämiseen vuosina 2027–2033 myönnettävästä valtionavustuksesta

Diaarinumero: VN/3528/2026

Suomen Metsästäjäliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon edistämiseen vuosina 2027–2033 myönnettävästä valtionavustuksesta.

Yleistä

Metsästäjäliitto pitää asetuksen tavoitteita ja avustuksen saajien joukon laajentamista pääosin kannatettavina. Luonnon monimuotoisuuden edistäminen edellyttää valtion ja kuntien ohella maanomistajien, järjestöjen, yhdistysten, yritysten ja muiden paikallisten toimijoiden osallistumista.

Metsästysseurat ja metsästäjät tekevät eri puolilla Suomea merkittävää vapaaehtoisuuteen perustuvaa luonnon- ja riistanhoitotyötä. Erityisesti kosteikkojen, lintuvesien ja muiden riistalajeille tärkeiden elinympäristöjen hoidossa metsästysseuroilla on käytännön osaamista, paikallistuntemusta ja toimivat yhteistyösuhteet maanomistajien kanssa.

Metsästäjäliitto pitää tärkeänä, että metsästysseurat ja muut paikalliset yhdistykset tunnistetaan avustusjärjestelmässä luonnonhoidon toteuttajina. Hakumenettely, maksatuksen ehdot ja raportointivaatimukset tulee mitoittaa siten, että myös pienillä yhdistyksillä on tosiasiallinen mahdollisuus osallistua hankkeisiin.

Avustusehtojen tulee olla selkeitä ja ennakoitavia sekä mahdollisuuksien mukaan yhteensovitettuja muiden luonnonhoitoa, maaseudun kehittämistä sekä maa- ja metsätaloutta koskevien tukijärjestelmien kanssa.

Suhde muihin rahoitusjärjestelmiin

Luonnon monimuotoisuutta edistäviin hankkeisiin voi olla saatavissa rahoitusta useista kansallisista ja Euroopan unionin rahoitusjärjestelmistä. Uuden avustusjärjestelmän suhde maatalouden, metsätalouden, maaseudun kehittämisen, vesiensuojelun ja muiden luonnonhoitotoimien rahoitukseen tulee määritellä mahdollisimman selkeästi.

Samoja kustannuksia ei tule rahoittaa kahteen kertaan. Eri rahoituslähteiden tarkoituksenmukainen yhteensovittaminen saman hankekokonaisuuden eri toimenpiteisiin tulee kuitenkin mahdollistaa siltä osin kuin sovellettavat rahoitus- ja valtiontukisäännökset sen sallivat.

Hakijoille tulee antaa selkeät ohjeet kustannusten erottelusta ja eri rahoituslähteiden yhteensovittamisesta.

Kosteikkojen määritelmä ja avustuskelpoisuus

Metsästäjäliitto pitää tärkeänä, ettei kosteikon määritelmää rajata tavalla, joka sulkisi avustuskelpoisuuden ulkopuolelle rakennettavia tai ennallistettavia kosteikkoja pelkästään sillä perusteella, ettei kohteella ennen toimenpiteitä ole merkittäviä linnusto- tai muita luontoarvoja. Monissa tapauksissa kosteikon luonnon monimuotoisuusarvot syntyvät tai vahvistuvat

nimenomaan kunnostamisen, ennallistamisen, patoamisen tai muiden vedenpidätystä parantavien toimenpiteiden seurauksena.

Avustuskelpoisuutta arvioitaessa tulee voida ottaa huomioon myös toimenpiteillä saavutettavissa oleva luonnon monimuotoisuushyöty. Rakennetun tai rakennettavan kosteikon tulee siten voida kuulua avustuksen piiriin silloin, kun hankkeella voidaan perustellusti arvioida saavutettavan merkittäviä linnusto- tai muita luonnon monimuotoisuusarvoja.

Vieraspetojen pyynti osana luonnonhoitoa

Suunnitelmallinen ja pitkäjänteinen vieraspetopyynti on tärkeä osa lintuvesien ja kosteikkojen luonnonhoitoa. Elinympäristöjen kunnostamisen rinnalla toteutettuna se vähentää pesimälinnustoon kohdistuvaa saalistuspainetta ja parantaa muiden luonnonhoitotoimien vaikuttavuutta.

Vieraspetopyynti ei ole kertaluonteinen toimenpide, vaan saavutettujen hyötyjen ylläpitäminen voi edellyttää pyynnin ja seurannan jatkamista myös varsinaisen kunnostusvaiheen jälkeen.

Metsästäjäliitto esittää, että asetuksessa tai sen perustelumuistiossa tehdään selväksi, että suunnitelmallinen vieraspetojen pyynti voi olla avustuskelpoista luonnonhoitoa osana lintuvesien ja kosteikkojen hoito- ja kunnostushankkeita. Avustuskelpoisiksi tulee voida hyväksyä hankkeen kannalta välttämättömiä ja kohtuullisia pyynti-, seuranta-, materiaali-, kuljetus-, suunnittelu- ja koordinointikustannuksia.

Riistalajit tutkimus- ja kehittämisavustuksissa

Metsästäjäliitto ei pidä perusteltuna riistalajien kategorista rajaamista tutkimus- ja kehittämisavustusten ulkopuolelle silloin, kun hankkeen varsinainen tavoite liittyy luonnon monimuotoisuuden edistämiseen. Riistalajit ovat osa samoja ekosysteemejä ja lajiyhteisöjä kuin muutkin lajit, ja esimerkiksi kosteikkoihin, lintuvesiin ja metsäelinympäristöihin kohdistuvat hankkeet voivat hyödyttää samanaikaisesti sekä riista- että muita lajeja.

Ratkaisevaa tulee olla hankkeen tavoite, sisältö ja odotettavissa olevat monimuotoisuusvaikutukset, ei yksinomaan tutkimuksen kohteena olevan lajin hallinnollinen luokittelu. Riistalajeja koskevat tutkimus- ja kehittämishankkeet tulee siten voida katsoa avustuskelpoisiksi silloin, kun hankkeen tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden, elinympäristöjen tilan, lajiyhteisöjen toiminnan tai luonnonhoitomenetelmien kehittäminen.

Jos tarkoituksena on sulkea riistalajeja koskevia hankkeita yleisesti avustusjärjestelmän ulkopuolelle, rajauksen tulee ilmetä sääntelystä riittävän selvästi ja sille tulee esittää luonnon monimuotoisuuden tavoitteisiin liittyvät perusteet.

Myöskään vieraslajeja koskevaa tutkimusta ja kehittämistyötä ei tulisi rajata kategorisesti avustusten ulkopuolelle silloin, kun hankkeen tavoitteena on kehittää luonnon monimuotoisuutta tukevia torjunta-, seuranta- tai vaikutusten arviointimenetelmiä.

Luonnonhoitotoimenpiteiden jatkuvuus ja seuranta

Luonnonhoitohankkeiden vaikuttavuus perustuu usein pitkäjänteiseen hoitoon. Kunnostuksen tai ennallistamisen ekologiset vaikutukset eivät kaikissa tapauksissa ilmene hankkeen toteutusaikana, ja saavutettu tila voi heikentyä ilman myöhempää hoitoa.

Avustusjärjestelmässä tulee voida hyväksyä hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeellista jälkihoitoa, seurantaa ja tulosten arviointia sovellettavien avustusehtojen mukaisesti. Seurantavaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa hankkeen kokoon, tavoitteisiin, riskeihin ja

avustuksen määrään. Pieneltä paikalliselta hankkeelta ei tule edellyttää tieteellisen tutkimuksen tasoista seurantaa tai raportointia.

Maanomistajan asema ja kymmenen vuoden säilyttämisvelvoite

Metsästäjäliitto pitää tärkeänä maanomistajien vapaaehtoisuutta. Toisen omistamalla tai hallitsemalla alueella toteutettavien toimenpiteiden tulee perustua asianmukaiseen maanomistajan tai muun oikeudenhaltijan suostumukseen.

Hankekohteeseen liittyvän kymmenen vuoden säilyttämisvelvoitteen kohde, alkamisajankohta, sisältö ja mahdolliset poikkeukset tulee määritellä niin täsmällisesti, että hankkeen osapuolet pystyvät arvioimaan oikeutensa, velvollisuutensa ja vastuunsa ennen hankkeeseen sitoutumista. Velvoitetta ei tule määritellä tarpeettoman laajaksi tai sisällöltään avoimeksi käyttörajoitukseksi, vaan sen tulee kohdistua avustetun toimenpiteen tulosten säilyttämiseen tarkoituksenmukaisessa laajuudessa.

Avustuksen saajan ja maanomistajan välinen vastuunjako tulee määritellä selkeästi erityisesti silloin, kun ne ovat eri tahoja. Takaisinperintää ja muita seuraamuksia arvioitaessa tulee voida ottaa huomioon avustuksen saajan tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa velvoitteen rikkomiseen sekä sovellettavan valtionavustuslainsäädännön mukaiset kohtuullisuutta koskevat perusteet.

Säilyttämisvelvoitteen soveltamisessa ja mahdollisten seuraamusten arvioinnissa tulee ottaa asianmukaisesti huomioon luonnonolosuhteiden muuttuminen, ylivoimainen este, viranomaisen myöhempi päätös sekä muut hankkeen osapuolista riippumattomat olennaiset olosuhteiden muutokset.

Rahoitus, talkootyö ja hyväksyttävät kustannukset

Riittävä tukitaso on tärkeä erityisesti yhdistys- ja vapaaehtoistoimintaan perustuvissa luonnonhoitohankkeissa. Pienillä yhdistyksillä ei tavallisesti ole merkittäviä omia taloudellisia varoja, vaikka niillä voi olla huomattavasti osaamista, vapaaehtoistyötä ja paikallisia yhteistyöverkostoja.

Metsästäjäliitto esittää, että yhdistysten vastikkeeton vapaaehtois- ja talkootyö voidaan sovellettavan valtionavustus- ja valtiontukisääntelyn mahdollistamissa rajoissa hyväksyä laskennalliseksi osaksi hankkeen omarahoitusta. Vapaaehtoistyön arvon määrittämistä, työajan kirjaamista ja todentamista koskevien vaatimusten tulee olla selkeitä ja hallinnollisesti kohtuullisia.

Avustuskelpoisiksi tulee voida hyväksyä hankkeen asianmukaisen toteuttamisen kannalta tarpeellisia ja kohtuullisia suunnittelu-, henkilöstö-, materiaali-, kone-, väline-, kuljetus-, ostopalvelu-, seuranta- ja raportointikustannuksia.

Arvonlisävero tulee voida hyväksyä avustuskelpoiseksi kustannukseksi siltä osin kuin se jää avustuksen saajan tosiasialliseksi ja lopulliseksi kustannukseksi eikä hakijalla ole siihen vähennys- tai palautusoikeutta.

Maksatusmenettelyissä tulee sovellettavan valtionavustuslainsäädännön mahdollistamissa rajoissa ottaa huomioon pienten yhdistysten maksuvalmius esimerkiksi ennakkomaksuin tai tarkoituksenmukaisella maksatusrytmillä.

Avustusjärjestelmään tulee osoittaa sen tavoitteisiin ja hakijajoukkoon nähden riittävä rahoitus.

Taloudellisen ja muun kuin taloudellisen toiminnan erottelu

Metsästäjäliitto pitää tärkeänä, että taloudellisen ja muun kuin taloudellisen toiminnan välinen rajanveto kuvataan avustusehdoissa selkeästi ja käytännönläheisesti.

Hakijan oikeudellinen muoto tai yleishyödyllinen asema ei yksin ratkaise sitä, onko toiminta valtiontukisääntelyssä tarkoitettua taloudellista toimintaa. Arvioinnin tulee perustua hankkeessa harjoitettavan toiminnan tosiasialliseen luonteeseen ja erityisesti siihen, tarjotaanko tavaroita tai palveluja markkinoilla.

Hakijoille tulee antaa riittävästi ennakollista ohjeistusta valtiontukisääntöjen, sovellettavan tukiperustan ja tukien mahdollisen kasautumisen arvioimiseksi. Epäselvä rajanveto ei saa tarpeettomasti siirtää vaikeiden oikeudellisten kysymysten selvittämistä pienille yhdistyksille, maanomistajille tai muille paikallisille toimijoille.

Hallinnollinen menettely ja neuvonta

Hakemusten arvioinnissa tulee käyttää ennalta ilmoitettuja, avoimia ja yhdenmukaisia perusteita. Hallinnollisten vaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa avustuksen määrään, hankkeen laajuuteen ja riskeihin. Pienille ja oikeudellisesti yksinkertaisille hankkeille tulee mahdollisuuksien mukaan käyttää kevennettyä hakemus- ja raportointimenettelyä.

Hakijoille tulee tarjota riittävästi ennakollista neuvontaa. Hakemuslomakkeiden, kustannusmallien, sopimuspohjien ja raportointiohjeiden tulee olla saatavilla riittävän ajoissa ennen ensimmäisen haun avautumista.

Yhteenveto

Metsästäjäliitto pitää asetuksen tavoitteita pääosin kannatettavina. Jatkovalmistelussa liitto pitää erityisen tärkeänä, että:

- **metsästysseurojen ja muiden paikallisten toimijoiden tosiasialliset mahdollisuudet osallistua luonnonhoitohankkeisiin turvataan** ja vastikkeeton vapaaehtois- ja talkootyö voidaan sovellettavan sääntelyn mahdollistamissa rajoissa ottaa huomioon hankkeen omarahoituksessa;
- **kosteikkojen määritelmä ei tarpeettomasti rajaa avustuskelpoisuuden ulkopuolelle rakennettavia tai ennallistettavia kosteikkoja**, joiden linnusto- tai muut luonnon monimuotoisuusarvot syntyvät tai vahvistuvat toteutettavien luonnonhoitotoimenpiteiden seurauksena;
- **suunnitelmallinen vieraspetojen pyynti voidaan tunnistaa avustuskelpoiseksi luonnonhoitotoimenpiteeksi** osana lintuvesien ja kosteikkojen hoito- ja kunnostushankkeita;
- **riistalajeihin kohdistuvia tutkimus- ja kehittämishankkeita tai vieraslajien torjunta-, seuranta- ja vaikutusten arviointimenetelmiä kehittäviä hankkeita ei suljeta kategorisesti avustusjärjestelmän ulkopuolelle**, kun hankkeen tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden edistäminen;
- **maanomistajan vapaaehtoisuus sekä avustuksen saajan ja maanomistajan selkeä vastuunjako turvataan** ja kymmenen vuoden säilyttämisvelvoite määritellään täsmällisesti, ennakoitavasti ja oikeasuhtaisesti;
- **avustusjärjestelmän suhde muihin rahoitusjärjestelmiin sekä taloudellisen ja muun kuin taloudellisen toiminnan rajanveto tehdään selkeäksi** ja hakijoille tarjotaan riittävää ennakollista neuvontaa; sekä
- **rahoitus-, kustannus- ja maksatusjärjestelyt mahdollistavat myös pienten yhdistysten osallistumisen**, ja avustusjärjestelmään osoitetaan sen tavoitteisiin nähden riittävä rahoitus.

Metsästäjäliitto korostaa, että metsästäjien, metsästysseurojen ja maanomistajien käytännön luonnonhoitotyö tarjoaa merkittävän voimavaran luonnon monimuotoisuuden edistämiseen. Paikallinen osaaminen, yhteistyöverkostot ja vapaaehtoistyö tulee voida hyödyntää mahdollisimman täysimääräisesti avustusjärjestelmän toimeenpanossa.

Riihimäellä 12.11.2026

SUOMEN METSÄSTÄJÄLIITTO – FINLANDS JÄGARFÖRBUND R.Y.

Toimeksi saaneena:

Ere Grenfors

Luonnon- ja riistanhoitopäällikkö